

Els elements catalans en el sard

Wagner ha constatat en diverses parts elements catalans en el sard,¹ especialment en els seus notables estudis *Das ländische Leben Sardinians im Spiegel der Sprache* (1921), *Los elementos español y catalán en los dialectos sardos* (RFE, IX, 221-265). De les nostres enquestes fetes en el sard, i dels valuosos treballs de Wagner, extraïem aquesta sèrie d'elements catalans incorporats en el sard:

sa guva la bóta (Otana), *baratu* barat (Otana), *iskudu* escut = cinc pessetes (Otana), *sannu passau* l'any passat (Otana), *vaqueta* baqueta de l'escopeta (Otana), *fanàtic* fanàtic (Otana), *rosariu* rosari (Otana), *bandelas* banderes (Otana), *badia* rectoria (Otana), *campu santu* cementiri (Otana), *figota* verola (Otana), *remediu* remei (Otana), *ventallu* ventall (Otana), *mànigas* mànegues (Vilanova), *jaqueta* americana (Vilanova), *saliva* saliva (Otana), *segu* cec (Otana), *sempre* sempre (Vilanova), *mai* mai (Otana), *carreta* carretó (Otana), *mandrona* mandrosa (Otana), *camamil·la* camamilla, (Vilanova), *sa roca* roca (Otana), *portadoras* portadores (Vilanova), *sarmentu* el sarment (Otana), *pala* pala (Vilanova), *sa tramuntana* tramuntana (Vilanova), *sistiu* l'estiu (Otana, Vilanova), *vela* vela (Otana), *riu* riu (Vilanova), *arena* sorra (Otana), *tèbia* tèbia (Vilanova), *unbuligada* embolicada (Otana), *molles* molls (Otana, Vilanova), *grielles* graelles (Vilanova), *cullerada* cullerada (Otana), *sedasu* sedàs (Otana), *relodzu* rellotge, *galaix* calaix (Vilanova), *caxa* caixa, *brassolu* bres, *apusentu* cambra, *cantina* celler (Otana), *bassadissu* corredor, *bandu* pregó, *bandidore* nunci, *viudu* vidu.

Demés, extraïem de l'obra de Wagner *Das ländliche Leben Sardinians* els següents elements catalans incorporats en el sard:

1. *Lbl.*, 1920, 402 ss., *Zs. für rom. Phil.*, XL, 621 ss.

sard *tanca* i *tancada* tros de terreny clos (3); logudorès *ammagaditta*, català *amagadet*, manera de sembrar (12); logudorès *ralla*, català *ralla*, solc; campidanès *mulloni*, català *molló*, pedra termenera; campidanès *kamiddas de yuale*, mallorquí *camelles* (19); *isteva*, català *esteva de l'arada* (17); campidanès *púnca*, català *punxa*, aresta (26); logudorès *restuyu*, català *rastoll* (34); *kanistréddos*, català *canastrells* (34); campidanès *prèta*, català *pleta* (36); logudorès *karòtta* cucales de l'ase; català *carota* disfressa (44); campidanès *farri* classe de farina, català *farro* (46); nordlogudorès *lebbrevi*, català *gibrell* (52); campidanès *subara*, català *para*, pa rodó (60); logudorès, sassarès *bruyòlu*, català *bunyol* (63); campidanès *avvoretta*, català *vora* (69); logudorès *bússula*, català *boixa*, botó del carro (69); campidanès *aràjus*, català *raigs del carro* (69); *pánca* català *fanga* (72); *akkapulári*, català *capolar*; trinxar la carn (73); logudorès i sassarès *liska*, català *llesca* (75). La cultura de la vinya és d'influència marcadament catalana : al Campidà hi ha una manera de plantar la vinya que és *a sa gatalána*, a la catalana (76); *kadalaniska*, nom del cep en el Campidà (81); campidanès *binjatèri*, català *vinyater* (80); logudorès *rabazzone*, català *rabassó*, soca del cep; campidanès *giró*, català *giró* (82); logudorès *rataládu*, català *retallat*; campidanès *galóppu*, català *calop*; *muscatello*, català *moscatell*; *garnáca*, català *garnatxa*; *agrazèra* classe de raïm (81); campidanès *parra*, *parrali*, català *parra*, *parral* (81); campidanès *calabriai*, català *calabriar*, barrejar dos vins; campidanès *frábica*, català *alfàbrega* (80); gal·lurès *púddu*, català *poll d'abelles* (85); logudorès *bréska*, català *bresca*; logudorès *trála*, català *tralla* (96); campidanès *segrestái*, català *segrestar*; campidanès *derréri*, català *darrer*, corba de fusta de la part posterior de la sella; logudorès *sella*, català *sella*; logudorès *bastu* català *bast*; logudorès *latranga*, campidanès *arretranka*, català *retranga*; campidanès *ferreri*, català *ferrer*; logudorès *buttarc*, català *botar* (102); logudorès *sakkaya* xaia d'un any fins a un any i mig, català *sagalla* cabra jove (106); sard *ispeu* quantitat que l'amo de la porcada dona a l'amo del bosc on els porcs mengen glans, català *preu* (113); campidanès *cullera*, català *cullera* (125); nuorès *imbolicare* enrotllar el fil al fus, català *embolicar* (127); logudorès *naspa*, català *aspi* i *aspiar*; logudorès *bigarònes*, català *bigalons* (131); logudorès *bandelas*, català *banderes*; campidanès *káca*, català *caixa* (133); campidanès *kákkulas*, català *calques* (133).

Els noms de peces de vestir són també, en gran quantitat, de procedència catalana : campidanès *gaya*, català *gaia* (138); *peuñku*, català *peñc* (140); logudorès *kambucu*, mallorquí i català *cambuix*; logudorès *mukkadore*, català *mocador*; logudorès *jippone*, català *gipó*; campidanès *trau forat*, català *trau* (141); *kordonéra* cordó, català *cordonera* (141); logudorès *coscu*, català *cos* (141); campidanès *miña*, català *mitja*; *gunèdda*, català *gonella*; *arda*, català *falda* (143); *vesta*, mallorquí *vesta* (142); logudorès *tabeddas*, català *tavelles* (142); logudorès *zapetta* sivella de les camalligues, català *xapeta* (144); *arrakádas*, català *arracades* (146); campidanès *tanau* color lleonada, català *tanat* (146); campidanès *maskára*, català *màscara* (149); nuorès *katira*, català *cadira* (151); nuorès *poále*, català *poal* (153); campidanès *levadóra*, català *llevadora* (159); cagliarès *fastiñu*, *fastiñái*, català *festeig* i *festejar* (161); campidanès *eugáru*, català *aixovar*.

Demés, Wagner ha constatat la presència d'alguns mots catalans en *Lbl. für germ. und rom. Phil.* (1920, 409 ss.) : cagliarès *elmas*, català *masia*; logudorès *munza*, català *mossa*; i també, en la *Zs für. rom. Phil.* (XL, 621), antic logudorès *muccubellu*, català *mogobell*.

Demés, extraïem de l'article de Wagner *Los elementos español y catalán en los dialectos sardos* (RFE, IX, 221-265), els següents elements catalans introduïts en els dialectes sards¹ : campidanès *piga*, català *piga* (227); campidanès *arratéra*, català *ratera*; campidanès *av[v]orétta*, català *voreta*; logudorès *kóiru*, català *cuiro*; campidanès *armússa*, català *armussa*; campidanès *striñjúlái*, català *estri-jolar*. Termes d'administració : logudorès i campidanès *síndiku*, català *síndic* (228); campidanès *ñuñi*, morès *zuzze*, català *jutge*; logudorès i campidanès *eréu*, català *hereu*; logudorès i campidanès *arguzzínu*, català *agutzil*, campidanès i callarès *ápoca*, català *àpoca*; *kréçu* (Gerrei), català *escreix*; campidanès *taéeta*, català *taxa*; logudorès i campidanès *luíre*, català *lluir* redimir censos (229) campidanès *plétu*, català *plet*; logudorès i campidanès *arétvu*, català *arxiu*; *sa zéu* (Càller), català *la seu*; campidanès i morès *prufassonis*, català *processons*; campidanès *ñermandádis*, català *germandats*; campidanès *ñermánus* o *cunfrares*, català *germans* o *confrares*; campidanès *para*

1. Tots els mots a continuació del número posat en parèntesi corresponen a la mateixa plana.

monjo, català *pare*; campidanès *domeri*, català *domer*; campidanès *donáu*, català *donat*; campidanès *éantri*, català *xantre* (230); campidanès i logudorès *iskolánu*, català *escolà*; campidanès *guventu*, català *convent*.

Noms d'indumentària eclesiàstica : campidanès *rokkétu*, català *roquet*; campidanès *balóna*, català *valona*.

Atuells del servei eclesiàstic : campidanès *dróna*, català *trona*; campidanès *faristólu*, català *faristol*; campidanès i logudorès *peáva*, català *peanya*; campidanès i logudorès *kattifa*, català *catifa*; *kanadéla*, català *canadella* (231); campidanès *kadaffáli*, català *cadafalc*; campidanès *mula* cadafalc, català *mulassa*.

Altres noms de procedència eclesiàstica : campidanès *pernu-liari*, català *perno-liar*; campidanès *gòeus*, català *goigs*; etc.

Noms de font del Campidà : *Aléci*, català *Aleix*; *Baldíli*, català *Baldiri*; *Bartoméu*, català *Bartomeu* (232); *Brái*, català *Blai*; *Gordí*, català *Jordi*, *jíroni*, català *Jeroni*, *Impéra*, *Péra*, català *Pere*. Demés hi ha a Càller la denominació *Bastioni' e Santa Creu*.

També tenim : *rééias* (Càller), català *reixes*; *stímái*, català *estimar*; campidanès *sabátta*, català *sabata*, campidanès *ulèra*, català *ullera*.

Noms d'estofes, teixits i robes de vestir : logudorès i campidanès *pelfa*, català *pelfa* (233); campidanès *mataláffu*, català *matalàs*; campidanès *vánuva*, *jánuva*, català *vànova*.

Demés tenim : treballar a *eskaráda*, a preu fet, català *a escarada* (234).

Mots de cuina i de menjars : campidanès *arrevélu de óu*, català *rovell d'ou*; campidanès *kappónáda*, català *cajonada*; campidanès *cassóla*, català *cassola*; campidanès *findéus*, català *fideus*; campidanès *gaéápu* conill, català *catxap*; logudorès *iskabéééare*, català *escabetxar*; campidanès *mókka*, català *moca*; campidanès *néula*, català *neula*; campidanès *fiókku*, català *fioc*; campidanès *zmurzái*, català *esmorzar*.

Utensilis de cuina : logudorès i campidanès *saffáta*, català *safata* (235); campidanès *rebbustu*, català *rebot*.

Noms que es refereixen a fer bugada i rentar : campidanès *bugáda*, català *bugada*; campidanès *kóssiu*, català *coffi*; campidanès *sindréri*, català *cendrer*, logudorès *midóne*, català *midó*.

Noms de peixos : campidanès *aquíla*, català *agulla*; campidanès

danès *aníova*, català *anxova*; campidanès *arána*, català *aranya*; *arengu*, català *areng*; campidanès *baéúku*, català *besuc*; campidanès *kalamári*, català *calamar*; campidanès *éúkkara*, català *xucla*; *kör-bála*, català *escorball*; campidanès *řarrétu*, català *gerret*; campidanès *lampúga*, català *llampuga* (236); campidanès *lissa*, català *llissa*; campidanès *móllia*, català *moll*; campidanès *muéóni*, català *moixó*; campidanès i logudorès *mussóla*, català *mussola*; campidanès *mustéla*, català *mostela*; logudorès i campidanès *múzu*, català *mújol*; campidanès *orbáda*, català *oblada*; campidanès i logudorès *řajéllu*, català *řagell*; campidanès i logudorès *sabóga*, català *saboga*; campidanès *salpa*, *sarpa*, català *salpa*; campidanès *skritta*, català *escrita*; campidanès *suréllu*, català *sorell*; campidanès *bolířu*, català *bolitx*.

Mots de mestre de cases : campidanès *pikkaperdéri*, català *picapedrer*; campidanès *manóbra*, català *manobre*; campidanès *éimbria*, català *síndria*; campidanès *attapiai*, català *tapiar*; campidanès *arřjóla*, català *rajola*; campidanès *bróssa*, català *brossa*; campidanès *argamássa*, català *argamassa*; campidanès *gabetta*, català *gaveta* (237); campidanès *fuiséllu*, instrument de picapedrer, català *fusell*; campidanès *gaffa*, català *gafa*; logudorès i campidanès *barra*, català *barra*; campidanès *řrapáli*, català *řarřal*; campidanès *arřebussái*, català *arřebossar*; campidanès *arřespalái*, català *resřallar*; campidanès *imbarkinái*, català *emblanquinar*; campidanès *inkrostái*, català *encrostar*.

Mots de fuster : campidanès *fustéri*, català *fuster*; logudorès i campidanès *biga*, català *biga*; campidanès *éapái*, català *xapar*.

Mots de ferrer i de serraller : campidanès *manéa*, català *manxa*; campidanès *tuvéra*, català *tobera*; logudorès i campidanès *karagólu*, català *caragol*; campidanès *móla*, català *molla*; campidanès *řiléra*, català *řilera*; logudorès *mástru de déa*, català *mestre d'aixa*.

Mots de sabater : campidanès *sabattéri*, català *sabater* (238); logudorès i campidanès *móllu*, català *mollo*; campidanès *řúnéa*, català *řunxa*; campidanès *řunéóni*, català *řunxó*; campidanès *skambéllu*, català *escambell*.

Mots de sastre : campidanès i logudorès *řlanéa*, català *řlanxa*; campidanès *kóssu'ess'agu*, català *cos de l'agulla*.

Altres mots referents a oficis : campidanès *aína*, català *eina*; campidanès *trápánti*, català *trepant*, logudorès i campidanès *řrontíssa*, català *řrontissa*; campidanès *vía* llista, català *via*; campidanès *mángara*, català *mangre*.

Noms de plantes i de flors : campidanès *gravéllu*, català *clavell*; campidanès *romanínu*, català *romani*; logudorès *matifilúga*, català *matafaluga*.

Noms d'ocells : logudorès *birdalóru*, català *verderol*; campidanès *gavína*, català *gavina*.

Noms de medicina : campidanès *liaga*, català *llaga*; logudorès i campidanès *ridzipèlla*, català *erisipela*; campidanès i logudorès *murénas*, català *morenes*; campidanès *sangría*, català *sangnia* (239); campidanès *regla*, català *regla*; logudorès i campidanès *baldare*, català *baldar*; campidanès *intelai*, català *entelar*; campidanès *paladári*, català *paladar*.

Verbs : logudorès i campidanès *allogare*, català *llogar*; *addurare* (Planàrgia), català *aturar*; campidanès *akkaréigai*, català *calcigar* (240); campidanès *skrukullai*, català *escorcollar*; campidanès *tragallai*, català *atracallar*. Adjectius : campidanès *oráu*, català *orat*; campidanès *stantíssu*, català *estantís*; campidanès *tóttu*, català *totxo*.

Pronoms : campidanès *kíni*, català *quin*; logudorès *matéssi*, català *mateix*; campidanès *própria*, català *propi*.

Adverbis : campidanès *aiéi*, català *així*; campidanès *aiéie tóttu*, català *així i tot*; campidanès *aúndi*, català *a on*; logudorès *arréu*, català *arréu*; campidanès i logudorès *finza(s)*, català *fin*s.

Altres mots : *mirállu* (Fonni), català *mirall* (241); *gréma*, indignació (Fonni), català *cremar-se*, enrabiar-se; *vai* (Sulcis), català *vai*; *arratapinyáta* (Càller), català *rata pinyada*; *tirtinnína* (Campidano), català *teranyina*.

A. G.